

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Petek, 30. avgust 2024 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Pri reševanju računskih nalog mora biti jasno in korektno predstavljena pot do rezultata z vsemi vmesnimi računi in sklepi.

Rezultate zaokrožite na dve decimalni mesti, razen če se v nalogi ne zahteva drugače. Pri rezultatu mora biti vedno navedena tudi valuta oz. merska enota.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 5 praznih.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

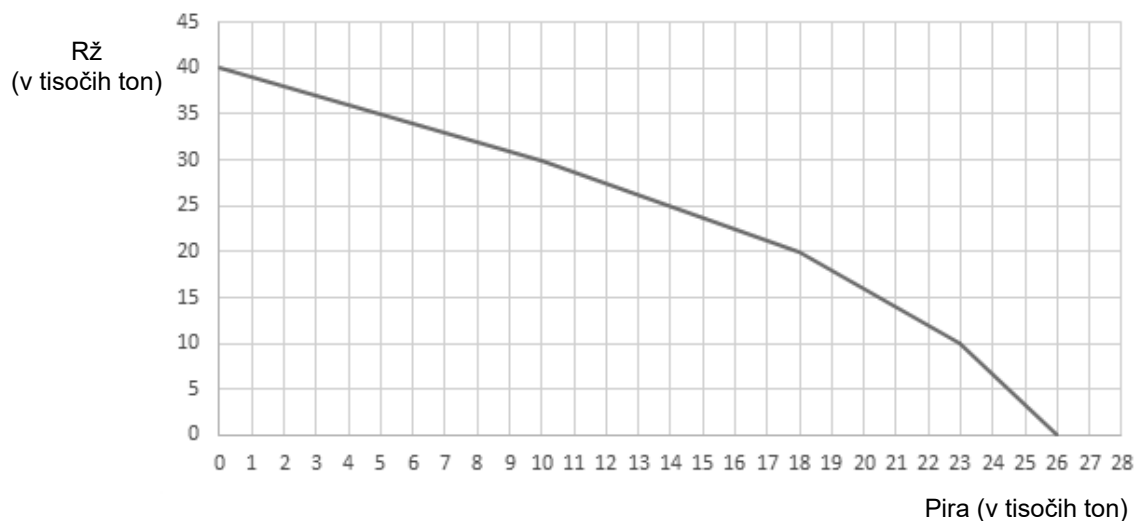
1. naloga: Krivulja alternativnih možnosti proizvodnje

Granija je agrarna država, bogata z obdelovalno zemljo in vodnimi viri. Klima je primerna predvsem za proizvodnjo pire in rži.

1.1. Opredelite pojem krivulja alternativnih možnosti proizvodnje.

(2 točki)

1.2. Slika prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje v Graniji.

Dopolnite trditve.

V Graniji lahko proizvedejo največ _____ ton pire. Če se odločijo, da bodo proizvedli 18.000 ton pire, lahko ob ugodnih vremenskih razmerah proizvedejo največ _____ ton rži.

Povečanje proizvodnje pire s 5.000 ton na 10.000 ton pomeni, da morajo žrtvovati

_____ ton rži, kar predstavlja _____.

(3 točke)

1.3. V Graniji so v določenem letu proizvedli 25.000 ton rži in 10.000 ton pire.

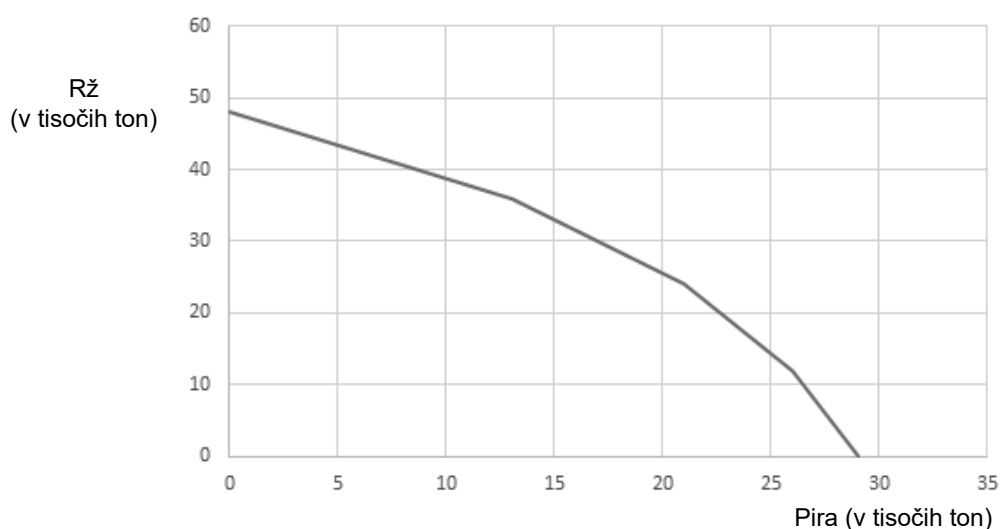
- Proizvodno izbiro Granije narišite na sliko pri prejšnjem vprašanju in jo označite s točko A. (1)
- Analizirajte sliko, navedite morebitni konkretni razlog za proizvodnjo v točki A in pojasnite ustrezeni ukrep, s katerim bi se v Graniji bolj približali potencialnemu bruto domačemu proizvodu.

Razlog: _____ (1)

Pojasnilo ukrepa: _____

 _____ (1)
 (3 točke)

1.4. Slika prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje v sosednji državi Speltiji, kjer prav tako proizvajajo piro in rž.

Statistični urad v Speltiji ugotavlja, da se povpraševanje po piri in rži zaradi naraščajočega števila prebivalcev iz leta v leto povečuje.

- Analizirajte sliko, predlagajte in pojasnite konkretni ukrep, ki bi Speltiji omogočil, da bi lahko zadovoljila povečano povpraševanje. (1)
- Posledice predlaganega ukrepa vrišite s črtkano črto na sliko. (1)

(2 točki)

2. naloga: Stroški

Slaščičarna Ledoslad, d. o. o., je znana po veliki izbiri veganskih sadnih sladoledov. Med sezono proda največ malinovega in borovničevega sladoleda. Sveže maline in borovnice odkupuje od lokalnih pridelovalcev.

2.1. Opredelite pojma proizvodni strošek in dobiček.

- Proizvodni strošek: _____

 (1)
- Dobiček: _____

 (1)
 (2 točki)

2.2. Dopolnite preglednico tako, da navedete po dva konkretna primera fiksnih in dva konkretna primera variabilnih stroškov v slaščičarni Ledoslad, d. o. o.

Strošek	Primeri
fiksni stroški	
variabilni stroški	

(2 točki)

2.3. Preglednica prikazuje stroške za pripravo in prodajo 25 litrov malinovega in 20 litrov borovničevega sladoleda v slaščičarni Ledoslad, d. o. o., na dan.

Sestavina	Malinov sladoled (v EUR)	Borovničev sladoled (v EUR)
materialni stroški	196,25	159,50
stroški delovne sile	127,50	102,00
amortizacija	55,00	44,00
drugi stroški	147,50	118,00

Dopolnite trditve in podčrtajte pravilno navedbo.

- Proizvodni stroški 25 litrov malinovega sladoleda znašajo _____ EUR na dan.
- Celotni proizvodni stroški slaščičarne Ledoslad za pripravo malinovega in borovničevega sladoleda so _____ EUR na dan.
- Povprečni proizvodni stroški za liter sladoleda so višji za

malinov sladoled / borovničev sladoled

in znašajo _____ EUR/liter.

(3)

- V Slaščičarni Ledoslad, d. o. o., stane kepica sladoleda 2,00 EUR. V povprečju prodaja slaščičarna 350 kepic malinovega in 280 kepic borovničevega sladoleda na dan. Da bi zadovoljili dnevno povpraševanje, morajo v slaščičarni pripraviti vsak dan 25 litrov malinovega in 20 litrov borovničevega sladoleda.

Uporabite podatke in izračunajte dnevni prihodek od prodaje obeh vrst sladoleda.

Izračun:

Dnevni prihodek znaša _____ EUR.

(1)
(4 točke)

2.4. Analizirajte podatke in izračune v nalogi 2.3, dopolnite trditvi in podčrtajte pravilno navedbo.

- Slaščičarna Ledoslad, d. o. o., ustvari s prodajo malinovega in borovničevega sladoleda vsak dan dobiček v višini _____ EUR.
- Večji dobiček prinaša vsaka prodana kepica **malinovega / borovničevega** sladoleda in znaša _____ EUR/kepico.

(1)
(2 točki)

3. naloga: Trg in tržno povpraševanje

Pametne ure v sodobnem svetu elektronskih naprav nadomeščajo klasične ročne ure. Pametne ure zmorejo veliko več kot ročne ure in so podobne zapestnemu računalniku, spremljajo naše zdravje, merijo športne aktivnosti, povežemo jih lahko s telefonom, z njimi lahko opravimo klice ali upravljamo naprave na daljavo in še veliko več.

3.1. Opredelite splošni zakon povpraševanja.

(2 točki)

3.2. Z učinkom realnega dohodka pojasnite odzive potrošnikov na zvišanje cene pametnih ur.

(2 točki)

3.3. Na tržno povpraševanje po pametnih urah vpliva več dejavnikov.

- Navedite dejavnik povpraševanja, ki ga opisuje konkreten tržni primer.

Dejavnik povpraševanja	Primer
	Športniki radi merijo svojo telesno aktivnost, s čimer se poveča povpraševanje po pametnih urah.

(1)

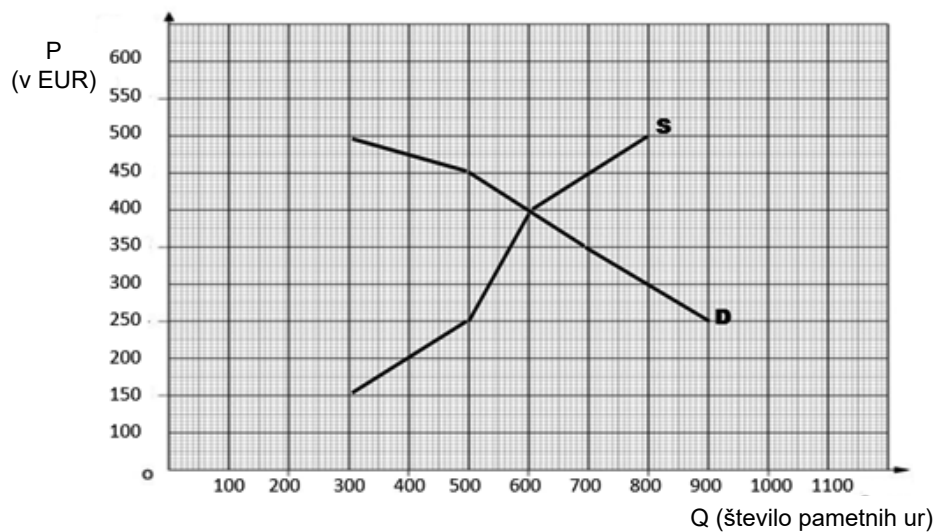
- S konkretnim primerom pojasnite vpliv dejavnika, ki je naveden, na **povečanje povpraševanja** po pametnih urah.

Dejavnik povpraševanja	Primer
dohodek	

(1)
(2 točki)

3.4. Slika prikazuje trg pametnih ur.

Na trgu se oblikuje cena 450,00 EUR za pametno uro. Analizirajte sliko, podčrtajte pravilni navedbi in dopolnite trditev.

Cena pametne ure 450,00 EUR je **višja** / **nižja** od ravnotežne cene,

zato bodo ponudniki _____ cene ur,

s čimer se bo povečal/-o **obseg povpraševanja** / **povpraševanje** po pametnih urah.

(2 točki)

3.5. Analizirajte krivuljo povpraševanja in izračunajte koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja ob zvišanju cene s 450,00 EUR na 500,00 EUR za pametno uro.

– Izračun:

Rezultat: _____

(1)

– Podčrtajte pravilno navedbo in utemeljite smiselnost zvišanja cene pametnih ur s 450,00 EUR na 500,00 EUR za ponudnike pametnih ur.

Zvišanje cene pametnih ur **je** / **ni** smiselno, ker _____

(1)
(2 točki)

4. naloga: Dohodki

Ana in Jan sta mlad par, ki živi v najemniškem stanovanju. Ana je že pet let zaposlena v izvozno-uvoznem podjetju in zasluži 1.200,00 EUR na mesec. Jan je lastnik uspešnega podjetja Matica, d. o. o., ki proizvaja kovinske izdelke za predelovalno industrijo. Ana in Jan vsak mesec položita nekaj denarja na Anin varčevalni račun.

4.1. Opredelite dohodka plača in obresti.

- Plača: _____

_____ (1)
- Obresti: _____

_____ (1)
(2 točki)

4.2. Ana in Jan prejemata različne dohodke.

Dopolnite trditev in podčrtajte pravilni navedbi.

- V podjetju Matica, d. o. o., konec leta z uspešnim poslovanjem ustvarijo _____, ki ga delno akumulirajo. (1)
- Ana vsak mesec na transakcijski račun prejme **realno** / **nominalno** plačo, ki je izražena v denarju. (1)
- Ani in Janu prinaša denar na varčevalnem računu **plačo** / **obresti** / **rento**. (1)
(3 točke)

4.3. Anina plača znaša 1.200,00 EUR na mesec. V petih letih se je povečala za 12 %, cene so se v tem času zvišale za 10,5 %.

- Izračunajte višino plače, ki jo je prejela Ana ob zaposlitvi.
Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Podčrtajte pravilno navedbo.

Anina kupna moč se je v petih letih **znižala** / **ostala nespremenjena** / **zvižala**.

(1)
(2 točki)

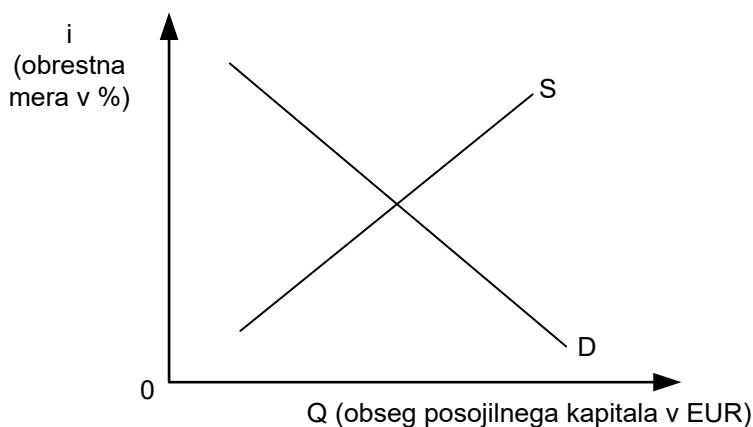
- 4.4. Za nakup stanovanja bosta Ana in Jan uporabila tudi denar, ki sta ga privarčevala v zadnjih petih letih. Po skrbnem pregledu donosa na bančnem varčevalnem računu sta ugotovila, da je njun privarčevani znesek realno manjši, kot je bil pred petimi leti.

Utemeljite, kaj je razlog za tako ugotovitev.

(1 točka)

- 4.5. Slika prikazuje trg posojilnega kapitala.

- Zanimanje mladih družin za nakup stanovanja se je povečalo. Spremembo vrišite v sliko in jo ustrezno označite.

- Podčrtajte pravilno navedbo.

Novo ravnoesje na trgu posojilnega kapitala se bo oblikovalo

pri **višji** / **enaki** / **nižji** obrestni meri.

(1)
(2 točki)

5. naloga: Bruto domači proizvod (BDP) in mednarodna vpetost Slovenije

Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) v jesenski napovedi gospodarskih gibanj za Slovenijo 2023 ugotavlja, da se gospodarska rast v letu 2023 umirja. Gospodarske aktivnosti se umirjajo tudi v mednarodnem okolju in v državah zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije.

(Vir: povzeto po Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2023 UMAR. Pridobljeno: 22. 10. 2023.)

5.1. Zapišite formulo za izračun BDP po metodi izdatkov.

(1 točka)

5.2. Statistični urad Republike Slovenije (SURS) je objavil novico: »Bruto domači proizvod je v letu 2022 znašal 57.038 milijonov EUR. V primerjavi z letom 2021 je bil v tekočih cenah večji za 9,1 %, letna rast cen je bila 6,4 %.«

(Vir: povzeto po <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/11325>. Pridobljeno: 3. 9. 2023.)

- Iz danih podatkov v novici SURS izračunajte realni BDP v Sloveniji leta 2022, in sicer po stalnih cenah iz leta 2021.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Iz podatkov izračunajte gospodarsko rast v Sloveniji leta 2022.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Podčrtajte pravilni navedbi.

Gospodarska rast je bila v Sloveniji leta 2022 **negativna** / **enaka nič** / **pozitivna**, kar

pomeni, da je bil realni BDP leta 2022 v primerjavi

z letom 2021 **manjši** / **enak** / **večji**.

(1)
(3 točke)

- 5.3. Mednarodna primerjava BDP na prebivalca kaže gospodarsko uspešnost držav. V preglednici so makroekonomski kazalniki Slovenije za leto 2022.

Makroekonomski kazalniki	Leto 2022
BDP na prebivalca v USD	28.473
BDP na prebivalca v SKM (standard kupne moči) v USD	48.362
indeks BDP na prebivalca v SKM (standard kupne moči)	92

(Vir: povzeto po Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2023 UMAR in <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=61433#>. Pridobljeno: 22. 10. 2023.)

Analizirajte podatke v preglednici, dopolnite trditve in podčrtajte pravilni navedbi.

- Leta 2022 je bil BDP na prebivalca v SKM v USD večji od BDP na prebivalca v USD, kar pomeni, da so bile cene dobrin v Sloveniji **nižje** / **enake** / **višje** kot v ZDA.
- Leta 2022 smo v Sloveniji ustvarili za _____ odstotkov **manjši** / **večji** BDP na prebivalca v SKM kot povprečno vse države Evropske unije.

(1)

(1)
(2 točki)

- 5.4. Slovenija je odprta država. Več kot 60 odstotkov zunanjetrgovinskih tokov Slovenije poteka z Evropsko unijo (EU).

Dopolnite besedilo.

Pretirana navezanost slovenskega gospodarstva na EU je lahko usodna, ker

(1 točka)

5.5. Mednarodni finančni tokovi so prikazani v plačilni bilanci Slovenije.

Podčrtajte pravilne navedbe.

- Slovenska vlada je izdala državne obveznice in jih prodala slovenskim državljanom, kar **je** / **ni** zabeleženo v plačilni bilanci.

(1)

- Krka, d. d., Novo mesto je izplačala dividende delničarju OTP, d. d., iz Splita, kar je zabeleženo v plačilni bilanci kot **debetna** / **kreditna** postavka.

(1)

- Podjetje v Sloveniji je najelo posojilo pri avstrijski Raiffeisen banki, kar je zabeleženo v plačilni bilanci kot **debetna** / **kreditna** postavka.

(1)

(3 točke)

OBRNITE LIST.

6. naloga: Ekonomska politika in makroekonomski cilji

V obdobju 2023–2025 pričakujemo v Sloveniji zmernejšo gospodarsko rast ob nadaljnji rasti zaposlenosti. Inflacija se bo sicer v prihodnjih dveh letih postopno približala inflacijskemu cilju. Pri inflaciji so tveganja za uresničitev napovedi pretežno usmerjena navzgor, medtem ko pri gospodarski rasti prevladujejo tveganja, da bo ta rast nižja od osrednje napovedi.

(Vir: povzeto po www.bsi.si/mediji/2073/. Pridobljeno: 22. 10. 2023.)

6.1. Centralna banka dosega makroekonomske cilje z denarno politiko.

- Navedite cilj, ki ga želi doseči centralna banka z denarno politiko.

(1)

- Centralna banka izdaja primarni denar na podlagi treh načinov kreditiranja. Navedite dva načina izdajanja primarnega denarja.

(1)
(2 točki)

6.2. Fiskalna politika opravlja več funkcij.

- Opredelite redistributivno funkcijo fiskalne politike.

(1)

- Pojasnite, kako vlada s transferji gospodinjstvom doseže višjo gospodarsko rast.

(2)
(3 točke)

M 2 4 2 7 0 1 1 2 1 7

- 6.3. Patrik živi sam v lastnem gospodinjstvu, je zaposlen in se preživlja le z dohodkom od dela. V letu 2022 je vsak mesec prejel 960,00 EUR neto mesečne plače, njegova neto mesečna davčna osnova je znašala 1.200,00 EUR.

Preglednica prikazuje Lestvico za odmero dohodnine za leto 2022 v Sloveniji.

Če znaša neto mesečna davčna osnova v EUR		Znaša dohodnina v EUR	
Nad	Do		
	729,58		16 %
729,58	2.145,83	116,73	+ 26 % nad 729,58
2.145,83	4.291,67	484,96	+ 33 % nad 2.145,83
4.291,67	6.180,00	1.193,08	+ 39 % nad 4.291,67
6.180,00		1.929,53	+ 45 % nad 6.180,00

- Iz podatkov izračunajte dohodnino, ki je bila Patriku odmerjena vsak mesec.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Analizirajte podatke v preglednici in podčrtajte pravilno navedbo.

V Sloveniji je dohodnina **proporcionalni** / **progresivni** davek.

(1)

(2 točki)

- 6.4. Preglednica prikazuje podatke o revščini in koncentraciji dohodkov, ki jih je za leto 2022 objavil Statistični urad Republike Slovenije (SURS).

Podatki o revščini in koncentraciji dohodkov za Slovenijo leta 2022	
stopnja tveganja revščine	12,1 %
mediana letnega ekvivalentnega razpoložljivega dohodka	16.544,00 EUR
letni prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo	9.927,00 EUR
Ginijev koeficient	0,231

(Vir: SURS, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10956>. Pridobljeno: 6. 11. 2023.)

Analizirajte podatke SURS, upoštevajte podatek o Patrikovi mesečni plači v višini 960,00 EUR, podčrtajte pravilne navedbe in dopolnite besedilo.

- Patrik **je** / **ni** bil reven v letu 2022, saj je bila njegova mesečna plača

od danega kriterija po slovenski metodologiji merjenja revščine

nižja / **višja** za _____ EUR.

(2)

- V Sloveniji je bila leta 2022 **manjša** / **enaka** / **večja** neenakost porazdelitve v dohodkih kot leta 2009, ko je bil Ginijev koeficient 0,227.

(1)

(3 točke)

L

Prazna stran